

Asia: VN/5283/2020

Hallituksen esitys ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi sekä sujuneesta yhteistyöstä valmistelun aikana.

YleistäUlkomaalaislain muutosten ensisijaisena tavoitteena on muuttaa työperusteista oleskelulupajärjestelmää siten, että tukee Suomen tavoitteita kansainvälisen kasvun, kilpailukyvyyn ja osaajien houkuttelun lisäämisessä, maahanmuuton määrien kasvattamisessa ja tekemisessä Suomesta entistä houkuttelevamman kohdemaan investoida, sijoittaa, tehdä töitä, harjoittaa elinkeinoa ja asua.

EK tukee täysin työtä näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ja pitää ehdotettuja muutoksia valtaosin kannatettavina. Oleskelulupaprosessin on oltava nopea ja ennakoitava.

Hakemusmenettelyn modernisointi

Oleskelulupaprosessia hidastavia tekijöitä ovat olleet vaikeudet päästä tunnistautumaan Suomen edustustoon sekä hakemusten tai niiden liitteiden puutteellisuus. Luonnoksessa esitetään laajennettavaksi mahdollisuuksia hyödyntää ulkoisten palveluntarjoajien käyttöä tunnistautumisessa sekä otettavaksi käyttöön hakijoiden etäkuulemismahdollisuus. Nämä esitykset ovat kannatettavia. Edelleen on jatkettava työtä tunnistautumismahdollisuuksien kehittämiseksi. Sama koskee automaation hyödyntämistä ensin päätösten valmistelussa ja myöhemmin päätöksenteossa.

Lakimuutosten hyödyntäminen edellyttää vastaavasti, että viranomaisilla on käytettävissään riittävät järjestelmät niiden hyödyntämiseen. Tämän työn edistymistä on seurattava lainsäädäntötyön ohella.

Työnantajan roolin kasvattaminen ja tarkempi sääntely

EK pitää erittäin hyvänä, että eri lupatyyppeiden välistä hakemuskäsittelyä yhdenmukaistetaan ja että lupamenettelyssä viranomaiset hyödyntävät muiden viranomaisten rekistereistä saatavissa olevaa tietoa mahdollisimman laajasti. Myös viranomaisten välisten vastuiden ja tehtävien selkeyttäminen ovat tervetulleita. Ne nopeuttavat menettelyä sekä vähentävät virheiden mahdollisuutta.

Nykyisin on mahdollista, että työntekijä erehtyy lomakkeesta ja päätyy hakemaan oleskelulupaa, jota ei voi saada. Lopputuloksena on hylkäävä päätös, vaikka hän olisi täyttänyt jonkin toisen työntekoon oikeuttavan luvan ehdot. Seurauksena on työnteon aloittamisen viivästyminen tai jatkolupaa haettaessa työnteko-oikeuden päätyminen. Näissä tilanteissa viranomaisen tulisi neuvontavelvollisuuden mukaisesti kehottaa haki-jaa korjaamaan hakemustaan.

Lupaharkinnassa ja lisäselvitysten hankkimisen tarpeellisuudessa tulee esityksen mukaan arvioida kokonaisuuden perusteella, onko työhöntulo-tarkoitus aito. Arvioinnissa otetaan huomioon myös työnantajan luotettavuus. Pidämme tätä tulkintaohjetta oikeana, kun selkeä valtaosa hakemuksista on perusteltuja. Asiaa koskeva uusi momentti (36.5 §) on kuitenkin kryptinen ja vaatii perustelutekstin lukemista.

Työnantajan sertifiointi

EK pitää työnantajan sertifiointijärjestelmän luomista kannatettavana. Sertifiointilla voidaan vähentää työnantajien ja viranomaisten työtä oleskelulupahakemusten käsittelyssä. Luonnoksessa ehdotettu sertifiointin kriteeristö on kuitenkin tarpeettoman tiukka: työnantajalta edellytetään, että sen oma pääoma ja tulos ovat olleet positiiviset kolmen vuoden ajan ja että sen liikevaihto on ollut keskimäärin vähintään kaksi miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi edeltäneiden kolmen vuoden aikana työnantajan palvelukseen tulisi olla myönnetty vähintään kymmenen oleskelulupaa.

On selvää, että ehdotettu kriteeristö sulkee pois kaikki aloittavat yritykset useaksi vuodeksi. Se sulkee pois myös vakiintuneita ja vakavaraisia yrityksiä, joiden raportoitu tulos on ollut tappiollinen, vaikka vain yhtenä kolmesta edellisestä vuodesta. Tällainen olisi nyt esimerkiksi Nokia Oyj.

Kriteeristö sopii huonosti myös tilanteisiin, joissa yritys investoi ja rekrytoi uutta henkilöstöä. Ei ole tavatonta, että uudistuvan yrityksen tulos putoaa väliaikaisesti. Edellä mainittu koskee myös työnantajan sertifiointin peruuttamista. On kohtuutonta, että sertifiointi peruutetaan yhdenkin tappiollisen vuoden vuoksi. Vaikka kyse ei ole rikosoikeudellisesta sanktiosta, on poikkeuksellista, että seuraus annetaan pelkän rikosepäilyn perusteella. Palautetaanko sertifiointi viran puolesta, jos epäillyn asema rikostutkinnassa poistuu?

Erityisasiantuntijan oleskelulupa ja saatavuusharkinta

Ehdotettu hakijan vähimmäiskuukausiansioiden nosto 30% noin kolmesta tuhannesta eurosta lähes neljään tuhanteen (keskiansio x 1,1) on merkittävä korotus ja muutos nykytilaan, jonka ainoa vaikutus on hidastaa työhöntuloa Suomeen

Suomessa toimivien yritysten mahdollisuuksia työllistää korkeasti koulutettuja erityisasiantuntijoita tulisi helpottaa eikä vaikeuttaa. Saatavuusharkinnasta tulisi kokonaisuudessaan luopua, kuten hallituksen esityksessä HE 269/2009 ehdotettiin.

Uudellamaalla on myös voitu empiirisesti todeta, ettei työvoimapolusta kärsivien ammattien vapauttaminen saatavuusharkinnasta ole vaikuttanut kantasuomalaisen työllisyyteen. Oleskelulupajärjestelmä ei vaikuta palkanmuodostukseen, joten seurauksena on, että osa hakijoista siirtyy hakemaan työntekijän oleskelulupaa erityisasiantuntijan luvan sijaan. Tämä luonnollisesti lisää työtä TE-toimistoissa ja hidastaa lupakäsittelyä tarpeettomasti.

Ehdotuksessa esitetään luovuttavaksi saatavuusharkinnan ennakkotietomenettelystä. Se on ollut verrattain vähän käytetty, mutta tarvitsijoille erittäin hyödyllinen työkalu, jonka säilyttämistä pidämme perusteltuna. Mikäli menettelystä kuitenkin luovutaan, tulisi työnantajilla olla saatavilla nykyistä paremmin ajantasaista tietoa siitä, millaisia luvituspäätöksiä TE-toimistot ovat tehneet eri alueilla eri ammatteihin.

Turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeus ja työsuojeluviranomaisen harkinta

Pidämme parannuksena sitä, että työsuojeluviranomaiselle esitetään harkintavaltaa sen suhteen, milloin se tekee ilmoituksen poliisiviranomaiselle luvattomasta työskentelystä. Tällainen olisi mahdollista, milloin asiaan ei liity tarkoituksellisuutta eikä hyväksikäyttöä. Tällaisia tilanteita voi syntyä erityisesti turvapaikanhakijoiden työsuhteissa, kun työn-teko-oikeus päättyy eikä hakija kerro siitä työnantajalleen.

Työnantaja ei voi itse varmistaa työtä hakevan tai työssä olevan turva-paikanhakijan työnteko-oikeutta. Vain henkilö itse voi saada todistuksen siitä Maahanmuuttovirastolta. Todistus kuitenkin koskee vain ja ainoastaan sen antamispäivää. On epäselvää, miten usein työnantajan tulisi tällainen todistus työntekijältään pyytää toimiakseen huolellisesti. Säännöksiä ei ole.

Esityksessä ei ole ehdotettu muutoksia turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeudesta varmistumistapoihin. Nykytila ei anna työllistävälle yrityksille suojaa. On luotava menettely, jossa turvapaikanhakijan työnteko-oikeudesta voi varmistua helposti ja jossa työnantaja saa tiedon työnteko-oikeuden päättymisestä suoraan viranomaiselta. Tämä edellyttää lainsäädäntötoimia.

Räsänen Mikko
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Mikko Räsänen